

درس نامه درس دوم : پنجره های شناخت

واژه آموزی *****

❖ واژه های هم خانواده ی عربی

قبلاً درباره ی هم خانواده های فارسی و هم خانواده های عربی در پایه ی چهارم و پنجم آموزش داده ایم ، اما چون واژه آموزی این درس هم خانواده های عربی را آموزش می دهد ، هم خانواده های عربی یادآوری می شود . در زبان عربی ، واژه های هم خانواده ، به واژه هایی گفته می شود که ریشه ی مشترک داشته باشند ؛ یعنی سه حرف اصلی آنها به ترتیب در آن واژه ها (کلمه ها) تکرار شده باشند .
مانند : خلق - خالق - مخلوق - خلقت ← حرف (خ ل ق) به ترتیب در این واژه ها تکرار شده است .

توجه!

ترتیب حروف اصلی و مشترک در کلمه های هم خانواده باید مثل هم باشد .

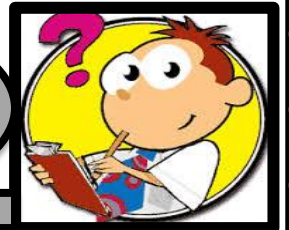
مثال : مخامصه - خصم - مخمصه - خصومت

در این میان کلمه ی « مخمصه » با کلمات دیگر هم خانواده نیست ؛ زیرا سه حرف اصلی این واژه به ترتیب (خ م ص) است و سه حرف اصلی واژه های دیگر (خ ص م) است .

شناخت واژه های هم خانواده ، در تشخیص املا ی کلمه و دریافت معنی آنها به ما کمک می کند .

ک ت ه

نکته ی کتاب نگارش
(حروف اضافه)

❖ حروف اضافه

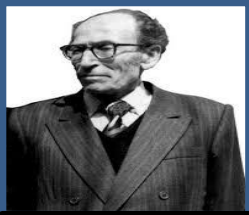
بعضی از کلمات ، معنی مستقل ندارند و در سخن برای پیوند دادن کلمه ها یا جمله ها به یکدیگر و یا نسبت دادن کلمه ای به کلمه ی دیگر و نشان دادن نقش کلمه ای در جمله به کار می روند . به این کلمه ها در دستور زبان ، حروف می گویند .

انواع حروف عبارتند از :

۱. حرف ربط : اگر - اما - تا - پس - چون - ولی - و - که - یا و ...
۲. حرف نشانه : نشانه ی مفعولی (را) ، نشانه ی ندا (ای ، یا ، ا) ، نشانه ی موصوف و صفت (کسره ی بین آنها و کسره ی بین مضاف و مضاف الیه) .
۳. حرف اضافه : حروفی هستند که اسم بعد از آنها « متمم » نامیده می شود .

مهم ترین حروف اضافه عبارتند از : « به - با - از - در - بر - برای - از بهر - از برای - مانند - چون - اندر

توجه!

حرف (تا) اگر نشان دهنده ی دلیل چیزی یا کاری باشد . حرف « ربط » است
مانند : به خانه رفتم تـیا کتابم را بردارم .

اما اگر پایان چیزی یا کاری را نشان دهد ، حرف اضافه است .
مانند : از تهران تـیا مشهد تقریباً هزار کیلومتر فاصله است .

ابوالقاسم حالت شاعر ، مترجم
محقق و طنزپرداز توانای
معاصر است . وی در زمینه ی
موسیقی اصیل ایرانی نیز
فعالیت داشت و سراینده ی
نخستین سرود جمهوری
اسلامی ایران بود .

پرسش و
پاسخ

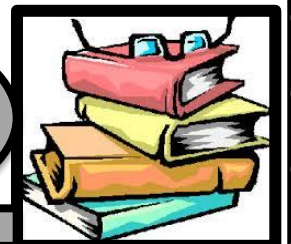

۱. برای واژه های زیر چند هم خانواده بنویسید .

تفکر : کشف :
کتاب : خالق :
عمل : علم :

۲. دو جمله از درس پیدا کن که حرف اضافه در آن به کار رفته باشد و بنویس .

بیاموزیم : عناصر داستان

وقتی یک داستان را می خوانیم یا می شنویم ، متوجه می شویم که در آن داستان برای افرادی ، در زمان و مکانی
خاص ، اتفاق های گوناگون می افتد ؛ خواننده و شنونده ی داستان ، در پایان ، یک پیام کلی دریافت می کند .
بنابراین عناصر داستان عبارتند از :

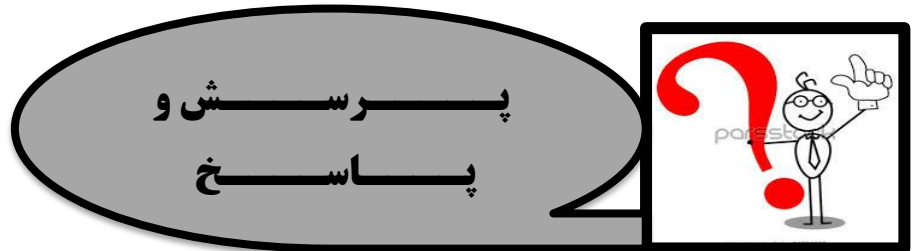
۱. شخصیت ها : منظور از شخصیت ها ، افرادی هستند که در صحنه های مختلف یک داستان حضور دارند ،
کارهایی را انجام می دهند و سخنانی بر زبان می آورند ؛ این کارها و سخنان ، معمولاً با شخصیت های
داستان تناسب دارند . بعضی از شخصیت ها ، نقش اصلی دارند ؛ یعنی در داستان حضور پررنگ تری دارند
بعضی از شخصیت ها ، نقش فرعی دارند ؛ یعنی در داستان حضور کم رنگ تری دارند .

۲. زمان و وقوع داستان : ماجراهای داستان معمولاً در زمانی خاص از شبانه روز ، فصلی از فصل های سال ، زمان کودکی ، پیری ، جوانی و اتفاق می افتد ؛ بنابراین ، حوادث و گفت و گوها نیز باید با مکان وقوع تناسب داشته باشد .

۳. مکان وقوع داستان : ماجراهای هر داستان ، معمولاً در مکان هایی اتفاق می افتد ؛ حوادث و گفت و گوها نیز با مکان وقوع داستان تناسب دارند .

۴. حوادث و رویدادها : هر داستان شامل یک سری حوادث و رویدادهایی است که برای شخصیت های مختلف اتفاق می افتد . نویسنده ، در بیان حوادث و رویدادها ، به گونه ای هنرمندانه ، هیجان می آفریند ، به طوری که خواننده ، و شنونده را به ادامه ی داستان ، تشویق می کند .

۵. پیام داستان : منظور از پیام داستان ، فکر اولیه است که به ذهن نویسنده می رسد و نویسنده می خواهد به وسیله ی داستان ، این اندیشه را به خواننده برساند

۱. پیام داستان « هدهد » را بنویسید .

۲. با توجه به قصه ی « رفتار نیکان » که برای شما خوانده شد . نمودار زیر را کامل کنید .

	عنوان / نام داستان
	شخصیت ها
	مکان یا فضای داستان
	زمان رخداد های داستان
	پیام داستان
	نام کتابی که داستان از آن نقل شد

کارگاه نویسندگی

❖ استفاده از واژه های مترادف (هم معنی)

همان طور که در سال های گذشته خوانده اید ، بعضی از واژه ها از زبان های دیگر ؛ مانند : عربی ، انگلیسی ، فرانسوی و ... یا زبان فارسی قدیم ، وارد زبان فارسی امروز شده اند . بنابراین لازم است ما معادل فارسی امروزی این واژه ها را بشناسیم و در نوشته های خود به کار ببریم .

در زبان فارسی گاهی برای یک مفهوم ، چند واژه وجود دارد ؛ ما می توانیم برحسب نیاز واژه ی مناسب تر را انتخاب کنیم و در نوشته های خود به کار ببریم .

مثال : واژه های « صبح - بامداد - پگاه » معنی یکسان و نزدیک با هم دارند . به جای این که بگوییم : « صبح ، او را دیدم . » می توانیم بگوییم : « بامداد او را دیدم . » بنابراین ما باید واژه های مترادف را بشناسیم و بنا به ضرورت ، در نوشته های خود ، در جای مناسب ، از آنها استفاده کنیم .

ن ک ت ه : یکی از هدف های تنظیم واژه نامه ، در پایان کتاب شما ، شناخت واژه های مترادف است .

تمرین

به جای واژه های مشخص شده ، واژه ی دیگری قرار بده و جمله را بازنویسی کن .

- ناگهان ، معلم از جای برخاست .
- درباره ی دیده ها ، شنیده ها و خوانده ها پرسیم و از پرسیدن نهراسیم .
- اخلاق ، ایمان ، دانش و اندیشه ی ما در رفتار و گفتار ما آشکار می شود .
- با دوستان گروه بر سر فهم واژگان ، گفت و گو کنید .

نکته ی کتاب نگارش

(گزارش نویسی)

گزارش ، نوشته ای است که نویسنده ، در آن به توضیح و بیان ویژگی ها و جزئیات شنیده ها و دیده های خود می پردازد .

لازمه ی نوشتن یک گزارش ، خوب دیدن ، خوب شنیدن و دقت کردن در دیده ها و شنیده هاست ؛ برای نوشتن

گزارش ابتدا باید از گزارش های ساده و کوتاه شروع کنیم ؛ مانند : گزارش از انجام یک آزمایش در آزمایشگاه

نکته املائی

۱) در درس اول گفتیم این چهار نشان « اِ - اَ - هَ » هم صدا و دارای یک گونه صدا هستند . با توجه به این ویژگی نکته ی ضروری این است که در املا هر گاه کلمه ای به یکی از نشانه های « هَ - هَ » ختم شد ، در موقع جمع بستن با « ان » هر یک از این نشانه ها تبدیل به « - » کسره می گردد که تلفظ و خوانده می شود ولی نوشته نمی شود .

مانند : واژه + گان ← واژگان ← واژگان

۲) با توجه به همان چهار نشانه ی « اِ - اَ - هَ » هر گاه کلمه ای به یکی از نشانه های « هَ - هَ » ختم شده باشد وقتی « گی » به آن اضافه گردد در املائی فارسی ، این نشانه ها به این نشانه ی « - » تبدیل می شود . که تلفظ و خوانده می شود اما نوشته نمی شود .

مانند : همه + گی ← همگی ← همگی

آزاده + گی ← آزادگی ← آزادگی

تمرین

۱- متن درس اول و دوم را با دقت بخوان و در بین کلمه های آن پنج کلمه پیدا کن که حرف و آخر آنها یکی باشد . مانند : کمک

۲- در درس اول و دوم با توجه به نکات املائی این درس چند کلمه که به « گان » و « گی » ختم می شود پیدا کن و بنویس .

۳- با توجه به معنی هر یک از کلمه های زیر ، جمله ای از درس دوم کتاب که در ارتباط با آنهاست برای هر کدام بنویس .

خواست :

برخواست :